

KS. ZBIGNIEW WANAT*

TORUŃ

Ks. Stanisław Suwiński, *Dynamizm miłości w życiu duchowym chrześcijanina. Studium na podstawie pism ojca Franciszka Varillona*, Włocławskie Wydawnictwo Diecezjalne, Włocławek 2013, ss. 332.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2014.031>

Miłość jako istota Boga, a jednocześnie największy dar, jaki człowiek od Niego otrzymał, należy do fundamentalnych tematów refleksji teologicznej. W szczególności do zadań teologii moralnej i teologii duchowości należy ukazywanie Dobrej Nowiny, że każdy człowiek został bezgranicznie umiłowany przez Boga i dzięki temu jest zdolny do miłości. Na aktualność i pilność tego zadania wielokrotnie zwracali uwagę współcześni papieże. Bł. Jan Paweł II pisał w adhortacji *Christifideles laici*, że „Człowiek jest kochany przez Boga! Oto proste, a jakże przejmujące Orędzie, które Kościół jest winien człowiekowi. Każdy chrześcijanin może i musi słowem oraz życiem głosić: Bóg cię kocha, Chrystus przyszedł dla ciebie, Chrystus dla ciebie jest «Drogą, i Prawdą, i Życiem!» (nr 34) (J 7. 4,6)”. Papież Benedykt XVI podkreślił to, publikując encyklikę o miłości chrześcijańskiej *Deus Caritas est*.

Można powiedzieć, że lekarstwem na współczesne zagubienie sensu życia przez wielu ludzi może być jedynie ponowne odkrycie wiary w Miłość Bożą i wzajemną miłość między ludźmi. W świetle powyższych

* Ks. dr hab. Zbigniew Wanat jest pracownikiem naukowym Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu.

stwierzeń warto przyrzeć się refleksji nad miłością przedstawionej w rozprawie habilitacyjnej ks. Stanisława Suwińskiego pt. *Dynamizm miłości w życiu duchowym chrześcijanina. Studium na podstawie pism ojca Franciszka Varillona*. Ten francuski Jezuita (1905–1978) był znany polskiemu czytelnikowi dzięki przekładom kilku jego książek: *Zarys doktryny katolickiej*, Warszawa 1972; *Pokora Boga*, Paris 1982; *Radość wiary, radość życia*, Kraków 1989; *Krótki zarys wiary katolickiej*, Kraków 1999. Teraz natomiast czytelnik otrzymuje szczegółowe opracowanie odwołujące się do całej jego twórczości.

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, wykazu bibliografii, indeksu rzeczowego oraz podsumowania w języku francuskim.

Rozdział pierwszy *Główne nurty inspirujące myśl ojca Franciszka Varillona* (s. 27–57) ma charakter wprowadzający w życie i twórczość słynnego Zakonnika. Koncentruje uwagę czytelnika najpierw na powołaniu do życia konsekrowanego, ukazując lata młodości przyszłego jezuita i rozeznawanie powołania, czas formacji zakonnej i bardzo intensywną pracę wśród laikatu, ze szczególnym uwzględnieniem kilku środowisk. Następnie zwraca uwagę na kształtowanie się myśli Varillona, który umiejętnie wykorzystywał aktualne osiągnięcia biblistyki, patrystyki i liturgiki. Wskazuje na znaczenie przyjaźni z Poulem Claudelem oraz na wpływ teologii Franciszka Fenelona i duchowości ignacjańskiej.

W rozdziale drugim *Prymat miłości w życiu duchowym chrześcijanina* (s. 59–118) ks. Suwiński omówił najpierw powołanie człowieka do miłości. Podążając za myślą Varillona, wskazał na podstawowe ukierunkowanie miłości ku dobru, a ostatecznie ukierunkowanie na Boga, jej znaczenie w życiu oraz jej ludzki, egoistyczny kształt. Następnie omówił miłość jako istotę i wewnętrzne życie Boga oraz jej cechy: pokorę, dawanie i przyjmowanie, ubóstwo, zależność i bezinteresowność. Na koniec przedstawił cechy miłości chrześcijańskiej odwołując się do interesującej analizy Pawłowego hymnu (1 Kor 13), jej pozytywne przejawy, a także relację do sprawiedliwości.

Rozdział trzeci *Miłość stwarzająca świat i człowieka* (s. 119–166) zwraca uwagę na konieczność powracania do tajemniczego zamysłu Boga, który odsłania Objawienie. Stworzenie świata i człowieka jest bowiem nade wszystko tajemnicą miłości. W jej świetle można odkryć cel stworzenia człowieka w odniesieniu do Boga (chwała, cześć i służba oraz trwanie w przymierzu z Nim), sens twórczej wolności człowieka,

która otwiera go na dar czystej miłości oraz znaczenie kontemplacji dzieła stworzenia, która uwzględnienia obecność Bożej opatrności, ale także obecność zła w świecie i jego wrogość.

W rozdziale czwartym *Miłość oczyszczająca i wyzwalająca z grzechu* (s. 167–210) omówiony został pierwszy etap wprowadzający człowieka w wewnętrzną tajemnicę życia Bożego. Rozważanie miłości oczyszczającej serce i umysł oraz wyzwalającej z grzechu ks. Suwiński rozpoczyna od wskazania na potrzebę poznania zarówno miłości przebaczącej, jak i uznania własnej grzeszności. Następnie zwraca uwagę na potrzebę umartwienia, przez praktykowanie jałmużny, modlitwy i postu oraz przechodzenia od miłości własnej do miłości czystej. Służy temu proces oczyszczenia z tzw. „większych” grzechów i zaniedbań, a także walka z „formami grzechu głównego”.

Rozdział piąty *Miłość Chrystusa wzmacniająca postęp duchowy chrześcijanina* (s. 211–259) ukazuje drugi etap drogi wzrostu w osobowej relacji z Bogiem. Proces ten jest możliwy dzięki obecności Jezusa Chrystusa i miłości do Niego, która prowadzi od kontemplacji do naśladowania Go. Wyrazem tego będzie pragnienie rozwoju cnót ożywianych przez miłość: wiary, nadziei i pokory, gotowość do służby Chrystusowi Królowi i pracy w Jego winnicy, i wreszcie decyzja o pełnym radości oddaniu się Chrystusowi.

Ostatni, szósty rozdział *Miłość jednocząca z Chrystusem* (s. 261–309) poświęcony został bezpośredniemu zbliżaniu się do celu duchowej drogi chrześcijanina. Zjednoczenie z Jezusem dokonuje się dzięki Eucharystii. Ona daje siłę do naśladowaniu Jego ofiary, pokornego brania krzyża i współcierpienia z Nim. Dokonujące się w ten sposób umieranie sobie, własnej woli, by coraz doskonalej pełnić wolę Bożą, już tu na ziemi prowadzi do udziału w radości Chrystusa zmartwychwstałego i wzmacnia pragnienie nieba. Owa radość towarzyszy przeżywaniu komunii w Duchu Świętym w Kościele, który modli się i apostołuje z miłości do Chrystusa.

W zakończeniu (s. 311–314) ks. Suwiński podkreślił, że analiza pism o. Varillona ukazuje wyraźne skoncentrowanie się na temacie miłości w aspekcie jej dynamizmu oraz ignacjańskie pragnienie prowadzenia innych ku świętości.

Rozprawa ks. Stanisława Suwińskiego jest pierwszym całościowym studium nad twórczością o. Franciszka Varillona, które ukazało się w języku polskim i – co warto podkreślić – jednym z kilku na świecie.

Omówiona książka uzupełnia więc lukę w polskim piśmiennictwie teologicznym w tym zakresie. Autor w sposób poprawny metodologicznie dokonał analizy bardzo bogatej francuskojęzycznej bazy źródłowej oraz wykorzystał wszystkie dostępne (także francuskojęzyczne) opracowania dotyczące życia i twórczości Varillona. Przedstawiając temat dynamizmu miłości, umiejętnie posłużył się literaturą pomocniczą, co znacznie wzbogaciło refleksję na podjęty temat. Na marginesie pozytywnych uwag można dodać, że w wykazie bibliografii bogata literatura źródłowa zamiast chronologicznie, raczej niefortunnie została przedstawiona alfabetycznie (s. 316–317). W prezentacji osoby została podana pełna data i miejsce urodzenia o. Varillona (s. 28). Natomiast datę, a właściwie tylko rok jego śmierci uważny czytelnik odnajdzie jedynie w przypisach (s. 101, przypis 175; s. 154, przypis 169) oraz we francuskojęzycznym streszczeniu (s. 330).

Od strony metodologicznej docenić należy także logiczny i przejrzysty podział prezentowanych zagadnień oraz szczegółowy spis treści. Umieszczony na końcu książki indeks rzeczowy pomoże czytelnikowi odnaleźć w niej interesujące go fragmenty, dotyczące m.in. apostołatu, bezinteresowności, cierpienia, czystej miłości, naśladowania Chrystusa czy świętości. Natomiast nieco sztuczne wydaje się indeksowanie takich wyrażeń, jak „Bóg–Ojciec / Syn Boży / Duch Święty” (s. 325), „miłość Boga wobec / człowieka / stworzenia” czy „życie duchowe” (s. 326), które w tej publikacji znajdują się niemal na każdej stronie.

Zachęcając do lektury książki ks. Stanisława Suwińskiego należy podkreślić, że choć jest to rozprawa o charakterze przede wszystkim naukowym, to ma również walor formacyjny w zakresie życia duchowego. Pozwala czytelnikowi przez pryzmat twórczości o. Varillona nie tylko teoretycznie spotkać się z duchowością ignacjańską, ale także praktycznie – choćby niektóre jej elementy – odnieść do własnego życia.